

מאוצרות הפרשה

שמושה ישמע? ותיירץ: 'הקב"ה רצה ללמד למשה, שתורה זו לא רק הלכה. עצם לימוד התורה - זו מצות התורה! (נר לשולחן שבת) ולמה הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו (כ,ד)

"למות שם אנחנו ובעירנו", וכי זה מה שמטריד אותם כעת, שגם בהמותיהם עומדות למות?...

באר ה"בנין אריאל" על פי המעשה המובא בחז"ל (ירושלמי ב"מ) אודות אלכסנדר מוקדון שכבש ערים ומדינות בכל רחבי העולם, עד שהגיע למלך קציא. באו שני אנשים לדין לפני מלך קציא. האחד קנה מחבירו קרקע וכשהתחיל לעבוד אותה מצא בה מטמון, וטען הקונה שקנה רק את הקרקע ולא את המטמון שבה, ולכן המטמון צריך להיות מושב לבעליו. אבל המוכר טען שכאשר מכר את הקרקע התכוון למכור גם את מה שבתוכה, ולכן המטמון אינו שייך לו כי אם לקונה. פסק המלך קציא: יתחתן הבן של האחד עם הבת של השני, והמטמון ינתן להם.

אמר אלכסנדר מוקדון: "אלו היה קורה הדבר אצלנו - הכל היה נראה אחרת. כל אחד היה טוען כי המטמון שייך לו, ופסק הדין שלי כמלך היה להוציא את שניהם להורג ולטול את המטמון לאוצר המלוכה". שמע מלך קציא את הדברים ושאל את אלכסנדר מוקדון: "האם השמש זורחת אצלכם במדינה?" ענה: "כן". שאל: "יש אצלכם בהמות?" ענה: "כן". - "אם כך, דע לך כי השמש זורחת לכם בזכות הבהמות, שנאמר: 'אדם ובהמה תושיע ה'!" נמצינו למדים, כי יתכן מצב שבו על פי דין לאנשים לא מגיע לחיות, לא מגיע שירדו להם גשמים ושתצמח החטה, אלא שהקב"ה אומר: הבהמות הרי לא חטאו, ועל כן בעבורן הבריאה ממשיכה להתקיים.

אמנם, כל זה אמור רק במצב הרגיל של הנהגת הטבע, שבכדי שלא יהיו גשמים ושלא תצמח חיטה, נדרשת הנהגה של נס, אבל באופן רגיל הנהגה הטבעית היא שאם זורעים צומח, ויש גם גשם, לכן אמור הקב"ה שלמען הבהמות ינהיג את עולמו בדרך הטבע.

אבל כאשר הנהגת הטבע היא שאין גשמים ולא צומחת חטה, וכדי שיהיו גשמים ותצמח חטה נדרש נס, האם עבור הבהמות יעשה הקב"ה נס? לא! הבהמות אינן ראויות לנס. אמנם אין להם עבירות - אך גם מצוות אין להן.

ממילא אמר ה"בנין אריאל", זו היתה טענתם של עם ישראל: נכון, אנו חוטאים, אבל יש לנו בהמות ולמען היה הקב"ה נותן מים גם לנו. אך כל זה בתנאי שהיינו במקום ישוב שבו יורשים גשמים באופן טבעי, אבל במדבר - ירידת גשמים היא בגדר נס, ושוב לא נוכל לקבל את הגשמים בזכות בהמותינו. מדוע, אם כן, "הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו"?! (לאור הנר)

ותשת העדה... (כ, יא)

שאלו פעם את הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א, מפני מה שותים החסידים יין שכר? השיב להם כי הם מברכים "שהכל נהיה בדברו". אמרו לו, אי משום כך הם יכולים לשתות מים, שאף עליהם מברכים שהכל. אמר להם הרבי, יהודים אשר יודעים "שהכל נהיה בדברו" של ריבונו של עולם מגיע להם כוסית יין שכר. (ברינה יקצורו)

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר וכו' ויקחו אליך פרה אדומה תמימה (יט,א-ב)

לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר, מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה. גזירה היא מלפני, אין לך רשות להרהר אחריה (רש"י). שואלים המפרשים: מפני מה היו אומות העולם עומדים ומבקשים טעם, דווקא לחוק זה ולא לכל שאר החוקים? ושנית, אם "אין לך רשות להרהר אחריה", מפני מה מביא רש"י לאחור מכן את טעמו של רבי משה הדרשן: "משל לכן שפחה שטייף את טרקלינו של המלך, ואמרו, תבוא אמו ותקנה צואת בנו, כך גם תבוא הפרה אדומה ותקנה את חטא העגל"? אלא מתרץ הגה"ק בעל ה"כתב סופר" זי"ע בהקדם קושיה נוספת: דלכאורה לפי טעמו של רבי משה הדרשן - מה צורך היה בפרה האדומה שתהא מכפרת על חטא העגל? הרי נאמר בתורה במפורש: "ויגוף ה' את העם על אשר עשו את העגל" (שמות לב,ח), שכל מי שחטאו בעגל מתו במגפה. ולמי אפוא היתה עוד דרושה הכפרה? ועל כך משיב הרמב"ן, בפרשת כי תשא, שמתו רק מי שחטאו בעגל בפועל, ואילו לכפרה של הפרה האדומה הוצרכו מי שחטאו במחשבה בלבד, שכן בעבודה זרה, בשונה משאר העבירות, הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה.

ולפי"ז נבין את משמעות שאלתן של אומות העולם: "מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה? - מפני מה דרושה כאן כפרה למי שחטאו במחשבה, והרי על פי דין, בכל העבירות המחשבה אינה נחשבת כמעשה? ועל כך באה התשובה: "לפיכך כתב בה חוקה גזירה היא מלפני" - כאן לפנינו חוק, גזירה, דבר שהוא יוצא מן הכלל, וזאת משום ש"אין לך רשות להרהר אחריה" - משום שבעבודה זרה אסור אפילו להרהר, ואף להרהר, עצם המחשבה, הריהו בגדר חטא כבד. (פנינים)

שם. חז"ל דרשו על הפסוק "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני", שהכונה היא על זה - פרה אדומה.

מה פרושם של הדברים? רבי משה הדרשן באר את טעם המצוה: "תבוא האם ותקנה צואת בנה" - עם ישראל חטאו בחטא העגל, תבוא אמו - הפרה, ותכפר על כך.

אם קיים טעם למצוה, מדוע נחשבת היא לחקה?

על כך נאמר: "אמרתי אחכמה" - אני חשבתי לאמר את הטעם למצוה פרה אדומה, כפי שבאר רבי משה הדרשן, אולם "והיא רחוק ממני" - ומדוע? שהרי על מצות פרה אדומה הצטוו כבר במרה, עוד בטרם חטאו בחטא העגל, והחטא היה בגדר "רחוק ממני". על כן נחשבת מצות פרה אדומה כ"חקת התורה" - מצוה שאין יודעים את טעמה. (מהרי"א, הובא בגליון "נפת צופים")

ויקחו אליך פרה אדומה" (י"ט ב) - "זאת התורה" -

אמר הרב מפוניבו זצ"ל: ידוע המדרש (חוקת י"ט): 'בשעה שמושה עלה למרום, שמע את הקב"ה עוסק בפר' פרה אדומה, ואומר הלכה בשם אומרה: 'רבי אליעזר אומר עגלה בת שנתה... ופלא הוא, הקב"ה לומד הלכה של תנא שלא נפסקה הלכה כמותו?! ומדוע דווקא הלכה זו רצה

להרגיש את תחושותיו של הזולת

וַיֵּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גִזַּע אֶהְרֶן וַיִּבְכוּ אֶת אֶהְרֶן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל (כ', כ"ט)

ופרש"י: "כל בית ישראל - האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו".

הנה דברי רש"י אלו, מבוססים על דברי חז"ל הקדושים (אדר"נ פי"ב), שם מצינו השוואה בין אהרן – לגביו נאמר: ויבכו את אהרן כל בית ישראל, לבין משה – שלאחר פטירתו נאמר בפסוק (דברים ל"ד, ח'): "וַיִּבְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְמּוּ יְמֵי בְּכִי אֶבֶל מֹשֶׁה", ואילו המילה 'כל' לא הוזכרה לגביו.

אלא שלכאורה, עלינו להבין: כלום יעלה על הדעת לומר שהנשים לא בכו בעת פטירתו של משה, המנהיג המופלא אשר הוציא את ישראל ממצרים, הוריד להם את התורה, האכילם את המן והוליך אותם במדבר ארבעים שנה? כלום יתכן לקבל את הדברים בפשטות ולהניח, כי הנשים קיבלו את פטירתו של משה רבינו בשוויון נפש, מבלי להזיל דמעה?

תשובה לכך נוכל למצוא על פי המעשה הבא: מעשה בבחור ירושלמי תמים, אשר למד את המשנה במסכת אבות (א', ה') בה נאמר: "וְאֵל תִּרְבֶּה שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה, בְּאִשְׁתּוֹ אָמְרוּ - קָל וְחֹמֶר בְּאִשְׁתּוֹ חֲבֵרוֹ", תוך שהוא מבין את הדברים כפשוטם ממש, והגיע למסקנה כי יש למעט בשיחה עם האשה אפילו בעניינים נחוצים וחשובים... משום כך, כאשר הקים אותו בחור את ביתו – החליט להימנע מכל וכל משיחה כלשהי עם רעייתו, תוך שבנושאים יומיומיים הכרחיים ונחוצים הוא מבהיר את כוונתו באמצעות קריצות, רמזים ותנועות ידיים...

האשה, כמובן, נקלעה למצוקה, ומיד עם תום שבעת ימי המשתה – פנתה אל אביה והודיעה לו על רצונה להתגרש... והאב המסכן? הוא מיהר לשים פניו אל הגאון רבי יהושע לייב דיסקין, כדי להיוועץ בו כדת מה לעשות.

לאחר שסיפר האב לגאון אודות הנהגתו של חתנו, ואודות המצוקה בה נתונה בתו – הרגיעו רבי יהושע לייב, והבטיחו כי יטפל בענין בעצמו. ואכן, עוד באותו היום שלח רבי יהושע לייב לקרוא אליו את האברך הצעיר, אשר מיהר להגיע אל ביתו של הרב בתוך שעה קלה.

כאשר הגיע האברך אל הבית – הורה הרב למשמשו להכניסו אל חדרו, אולם כאשר נכנס הלה אל החדר פנימה – הבחין כי הגאון שקוע בלימודו. הרב אמנם הגביה את עיניו לרגע, אך כדי להביט בנכנס, אולם מיד לאחר מכן שב ללימודו כאילו לא הבחין בו כלל... כך, עמד האברך והמתין... חמש דקות... עשר דקות... רבע שעה... "האם עלי לגשת אל הרב? או להמתין עד שיפנה אלי?" תהה הוא בינו לבין עצמו, והחליט להמתין... חצי שעה חלפה, ארבעים דקות, שעה, ורבי יהושע לייב עדיין איננו מרים את עיניו. "אולי עלי פשוט ללכת, משום שהרב השקוע בלימודו אינו פנוי לדבר עימי כעת?" החל האברך מתלבט, ובכל זאת, מרוב פחד ויראת הרוממות, נותר נטוע במקומו כמשותק... כך, במשך שעותיים תמימות!

לאחר שעותיים הגביה הרב את עיניו מהספר, ותוך שהוא מתעלם לחלוטין מנוכחותו של האברך – קרא לרעייתו וביקשה כי תיכנס אל חדרו. רגע לאחר מכן הגיעה הרבנית אל החדר, היישר מהמטבח, ואילו הגאון החל מתעניין בשלומה: "מה נשמע, רעייתך? ספרי לי: מה עשית הבוקר?" ביקש הגאון, והרבנית השיבה וסיפרה כי יצאה לשוק, לקניות. "ומה קנית בשוק?" הוסיף רבי יהושע לייב והתעניין, והרבנית פירטה את רשימת הירקות שהביאה עמה. "אני מבין שאת מתכוונת להכנת ארוחת הצהריים! האם תוכלי לספר לי מה בכוונתך להכין?" בירר הרב, ולאחר שהרבנית סיפרה אודות ארוחת הצהריים המתוכננת – הודה לה, והיא חזרה לעסוק בשלה. רק אז, רמז רבי יהושע לייב לאותו אברך כי הינו יכול לעזוב את החדר, וזאת מבלי שאמר לו מילה וחצי מילה אודות הנושא לשמו הזמינו אל ביתו...

לימים סיפר אותו אברך, כי באותו היום – הוא למד מרבי יהושע לייב שני דברים חשובים: הוא למד, שגם גאון כרבי יהושע לייב מקדיש זמן לשיחה עם רעייתו... אולם מעבר לכך הוא למד: כיצד מרגיש אדם שלא מתייחסים אליו!... למותר לציין, כי מאותו היום ואילך השתנה יחסו לרעייתו שלו מן הקצה אל הקצה, ושלום הבית שב לשרוד בביתם...

הרי לנו, כי הדרך היחידה לגרום לשלום בין איש לרעהו, הינה על ידי כך שכל אחד מהם יצליח להבין מה עובר על רעהו ולחוש את תחושותיו... רק כך ניתן להשכין שלום אמיתי!

ומכאן תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של המהר"ל שהיה אומר כך: אהרן, אשר השכין שלום בין איש לרעהו ובין אשה לבעלה, לימד את כל ישראל להרגיש איש בצערו של רעהו. משכך, בעת פטירתו – כאב כל אחד מיישראל לא רק את ההפסד ואת הצער שלו עצמו, אלא גם את הכאב ואת הצער של הסובבים אותו, ועל כן היה הבכי כפול ומכופל, כאשר את זאת מרמזת התורה במילה 'כל' – שמשמעו: ריבוי.

לעומת זאת, עם פטירתו של משה רבינו – בודאי בכך כל ישראל, הנשים והטף, אולם כל אחד בכה רק על הצרה האישית שלו עצמו בפטירתו של המנהיג, ולפיכך לא מתואר בתורה ריבוי הצער, כמו בעת פטירתו של אהרן! ("ללמדך – במדבר" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

לווה ג' קופסאות של גבינה

שאלה: שכן לווה שלוש קופסאות של גבינה שבכל אחת מהן יש 250 ג' גבינה, ועולה 5 ₪ (כלומר לווה 750 ג' גבינה בעלות של 15 ₪). כשבא לפורעו רוצה לפרוע בקופסת גבינה גדולה שיש בה 850 ג' גבינה בעלות של 12 ₪, האם יש בזה משום ריבית? יסוד השאלה הוא האם דנים מצד הגבינה והרי מוסיף בו עוד 100 ג', ואסור, או מצד השווי, והרי נותן לו פחות?
תשובה: אע"פ שהוא התחייב להחזיר 750 ג' גבינה, אבל מן הדין יכול לומר לו שיחזיר לו כסף בתמורה (מה לי הן מה לי דמיהן), ואז חייב להחזיר 15 ₪, ועכשיו פורע גבינה בתורת שווה כסף שהוא שווה פחות ומותר.
ועוד שיש הרבה אנשים המעדיפים ג' קופסאות קטנות, משום שזה עלול להישפך או שהילדים מפסידים או שאוכל לאט לאט וכד', וא"כ הקופסא הגדולה של 850 ג' נחשב אותו ערך של 750 ג' בשלוש קופסאות, ואין בו ריבית. (הגרא"י דינר שליט"א, מים חיים)

2 נעשה ל-5. האם תדע איך?

תשובה על חידה פר"ש: בכולם נאמרה לשון שבוך. תשובה לחידה: האדם בציור הוא בנן. מאחר ואין לו אחים או אחיות, ההצטרף אביו של בני זה הוא עצמו. שם הווכה: שימי שטמפפר נ"י

חידה שבועית

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת בלומנטל להולדת הבת משפחת מקובר לבר מצוה. גני הדר-עמישב: משפחת וולקין לנשואי הבן משפחת בקר לנשואי הבן

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

